

Analysavdelningen
Thomas Malm
thomas.malm@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Ökad kontroll över tandvårdssektorn SOU 2023:82.

Socialdepartementets diarienummer S2023/03193

Generella överväganden

Socialstyrelsen ser positivt på utredningens intention att öka patientsäkerheten och minska felaktiga utbetalningar från det statliga tandvårdsstödet. Socialstyrelsen delar utredningens sammanvägda bedömning att grundprincipen att respektive myndighet utför det som utgör myndighetens reguljära ansvar och uppgifter bör upprätthållas. Socialstyrelsen instämmer i att den administrativa bördan för vårdgivarna behöver vara proportionerlig i förhållande till syftet med den ökade kontrollen.

Socialstyrelsen bedömer intentionen vara god när det gäller att öka kontrollen och stärka möjligheten att kontrollera vem som utfört vården, men ser samtidigt risker med att förslaget påverkar och begränsar möjligheterna till arbetsdelning och effektiv tandvård. Socialstyrelsens remissyttrande avgränsas till förslag som berör myndighetens verksamhetsområde.

Betänkandets bedömningar och förslag

8.1 Villkor för att bedriva tandvård

8.1.1 Tillståndsplikt för privat tandvårdsverksamhet ska införas

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att en privat vårdgivare ska inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) yrkesmässigt få bedriva verksamhet som omfattas av tandvårdslagen, samt att det bör finnas möjligheter att begränsa tillståndet utifrån villkor som är av betydelse för

patientsäkerheten. Sådana villkor meddelas rimligen genom föreskrifter där Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att regeringen, efter bemyndigande, delegerar möjligheten till Socialstyrelsen att utfärda föreskrifter om hur beslut kan begränsas samt om villkor. Socialstyrelsen instämmer i att villkor utifrån andra förhållanden än patientsäkerhet inte bör vara tillåtna av rättssäkerhetsskäl.

8.2 Villkor för anslutning till Försäkringskassans elektroniska system

8.2.1 Förekomst i vårdgivarregistret ska krävas för anslutning

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att det ska krävas att verksamheten finns i det automatiska registret över verksamheter som omfattas av IVO:s tillsyn och inte har förbjudits att bedriva tandvårdsverksamhet för att bli ansluten till Försäkringskassans elektroniska system. Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att kravet på anslutning ska kopplas till verksamheten och inte till vårdgivaren, men att begreppet verksamhet kan behöva definieras och utredas vidare i den fortsatta beredningen. Socialstyrelsen tillstyrker vidare utredningens förslag att förekomst i IVO:s register ska vara det krav som uttrycks i författningstexten, så att kravet på tillstånd även kan tillämpas på regionalt bedriven tandvård. Socialstyrelsen delar även utredningens bedömning att de föreslagna ändringarna ska föras in i förordningen om statligt tandvårdsstöd.

8.2.2 Ärende om anslutning ska kunna vilandeförklaras vid misstanke om att verksamheten kommer att förbjudas

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att ett ärende om anslutning till det elektroniska systemet ska kunna förklaras vilande för viss verksamhet om det är sannolikt att den verksamheten kommer att förbjudas av IVO. Myndigheten instämmer i att det ur patientsäkerhetssynpunkt vore mindre lämpligt att tillåta att verksamhet får inledas inom det statliga tandvårdsstödet när det finns misstanke om sådana oegentligheter som kan föranleda återkallat tillstånd.

8.3 Villkor för och kontroll av utbetalning av statligt tandvårdsstöd

8.3.2 Statligt tandvårdsstöd ska som huvudregel inte få betalas ut om behandlaren saknar legitimation

Socialstyrelsen är i huvudsak positiv till förslaget att statligt tandvårdsstöd endast ska lämnas om tandvården utförts av en legitimerad tandläkare, legitimerad tandhygienist eller någon som särskilt förordnats att utöva yrke som tandläkare men att statligt tandvårdsstöd även får lämnas om

tandvården delegerats i enlighet med 6 kap. 3 § PSL och andra tillämpliga föreskrifter om delegation, men vill framhålla nedanstående synpunkter.

Socialstyrelsens vill informera om att föreskrifterna om delegering är under översyn. Det kan även framföras att föreslagen reglering om statligt tandvårdsstöd har ett ersättnings syfte. PSL och Socialstyrelsens föreskrifter om delegering syftar i första hand till att uppnå en god och säker vård.

Förslaget innebär en skärpning av regleringen genom att i viss mån begränsa möjligheter till arbetsfördelning och möjlighet att arbeta i team vilket kan försvåra ett effektivt arbetssätt. Termen tandvården i 3 a § bör bytas ut mot tandvårdsåtgärder. Socialstyrelsen ser en ökad brist på legitimerad personal vilket kan leda till en sämre tillgänglighet till tandvård inom det statliga stödet med förslaget i nuvarande form. Legitimerad tandvårdspersonal arbetar ofta tillsammans med annan personal med rätt kompetens att utföra en tandvårdsåtgärd. En begränsning av vem som får göra vad i tandvården kan också medföra ökade kostnader för verksamheter där delar av en åtgärd utförs inom ett tandvårdsteam genom arbetsfördelning. Efterfrågan på legitimerad personal riskerar att öka ytterligare. Ökade kostnader kan leda till högre vårdgivarpriser. Begränsningen i verksamhetschefens möjligheter att fördela arbetsuppgifter inom sin verksamhet riskerar att minska möjligheterna till effektiviseringar och innovationer i tandvården. Bästa effektiva omhändertagandenivå inom en verksamhet styrs med förslaget om till personer med hög formell kompetens.

8.3.3 Försäkringskassan ska få inhämta uppgifter om legitimerad personal på medium för automatiserad behandling

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att Försäkringskassan ska få inhämta uppgifter från Socialstyrelsens register över hälso- och sjukvårdspersonal (HOSP-registret) på medium för automatiserad behandling med följande synpunkter:

Socialstyrelsen vill understryka att myndigheten ser stora fördelar med ett publikt HOSP-register som föreslogs i SOU 2021:39. När Socialstyrelsen och Försäkringskassan tog fram den rapport som hänvisas till i betänkandet¹ utgick myndigheterna från att regeringen beslutat att inte gå vidare med det, och vi hade därmed att överväga på vilket annat sätt myndigheterna kunde utbyta information på bästa sätt. I valet mellan direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande valde myndigheterna att föreslå det senare av integritetsskäl.

I myndigheternas rapport föreslås att ett ytterligare ändamål förs in i 5 § förordningen (2006:196) om register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och personal med bevis om rätt att använda yrkestiteln

---

¹ Försäkringskassan & Socialstyrelsen, *Rapportering av regeringsuppdrag om att stärka kontrollen över det statliga tandvårdsstödet genom ökat samarbete och förbättrad användning av registret över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal*, FK 2022/013475 respektive 3.5-31931/2022.

undersköterska (HOSP-förordningen). Enligt det förslaget ska personuppgifterna i HOSP-registret få behandlas för att *lämna uppgifter till* Försäkringskassan för kontroll av tandläkares och tandhygienisters identitet och behörighet i samband med administration av det statliga tandvårdsstödet. Formuleringen är vald utifrån att ändamålen i 4 och 5 §§ HOSP-förordningen avser Socialstyrelsens behandling av personuppgifterna och inte mottagarens avsedda behandling.² Därav anser Socialstyrelsen att ändamålet bör innehålla begreppet ”lämna uppgifter till” eftersom det är den behandlingen som Socialstyrelsen gör. Socialstyrelsen föreslår därför en ändring av utredningens förslag till lydelse av 5 § 9 HOSP-förordningen. Utredningen har föreslagit att kontrollen ska avse hälso- och sjukvårdspersonal medan förslaget i Socialstyrelsens och Försäkringskassans rapport var att kontrollen skulle avse endast tandläkare och tandhygienister.

I Socialstyrelsens och Försäkringskassans rapport finns även ett resonemang kring om ett ytterligare ändamål behövs i HOSP-förordningen för att utbytet av information mellan myndigheterna ska vara möjligt eller om ett utlämnande till Försäkringskassan kan ske med stöd av 5 § 3 HOSP-förordningen och den generella uppgiftsskyldigheten mellan myndigheter i 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Liknande överväganden bör göras med anledning av utredningens förslag om ett nytt ändamål i HOSP-förordningen. I rapporten finns även ett resonemang om behovet av bestämmelser om uppgiftsskyldighet för att bryta eventuell sekretess, dels i HOSP-förordningen, dels i det regelverk som Försäkringskassan tillämpar. Socialstyrelsen vill påtala att det behöver säkerställas att det finns en tydlig uppgiftsskyldighet som bryter sekretessen för uppgifterna i HOSP-registret för att säkerställa utlämnanden till Försäkringskassan.

8.3.4 Innehållande av ersättning när patientsäkerheten brister

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att Försäkringskassan ska få vänta med att betala ut ersättning till dess att rätten till ersättning utretts, om det är sannolikt att verksamhet hos vårdgivaren kommer att förbjudas. Myndigheten instämmer i att det ur patientsäkerhetssynpunkt inte vore en tillfredställande ordning när ersättning betalas ut till en vårdgivare för utförd tandvård trots att det finns tecken på brister i kvalitet och säkerhet.

---

² Se HFD 2021 ref. 10.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Natalia Borg samt tillförordnade enhetschefen Cajsa Krabbe deltagit. Utredaren Thomas Malm har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Thomas Malm